

Asia: VN/5107/2022

Rikosvahinkolain uudistaminen; työryhmämietintö

Lausunnonantajan lausunto

1. Enimmäiskorvaus kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta (5 § 2 mom.)

Enimmäiskorvauksia koskeva sääntely on sujuvoittanut ja yhdenmukaistanut korvauskäsittelyä Valtiokonttorissa sekä lisännyt korvausmäärärahan ennakoitavuutta. Kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta myönnettävän korvauksen enimmäismäärä ei nykyisellään kuitenkaan ole vakavimpien vahinkojen osalta linjassa oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten kanssa. Tästä syystä Valtiokonttori pitää ehdotettua enimmäismäärän korotusta kannatettavana.

2. Enimmäiskorvaus surmansa saaneen läheiselle aiheutuneesta henkilövahingosta johtuvista sairaanhoitokuluista ja ansionmenetyksestä (8 § 3 mom.)

Valtiokonttorin näkemyksen mukaan työryhmämietinnössä esitettyä korotusta surmansa saaneen läheiselle aiheutuneesta henkilövahingosta johtuvista sairaanhoitokuluista ja ansionmenetyksestä voidaan pitää perusteltuna ottaen eri-tyisesti huomioon ehdotettu säännös maksusitoumuksesta valtion varoista sairaanhoitona korvattaviin terapiakuluihin.

3. Surmansa saaneen läheisen oikeus korvaukseen kuolemantapauksesta aiheutuneesta kärsimyksestä, korvausluokat ja enimmäiskorvaukset (8 § 4 mom.)

Mikäli surmansa saaneen läheisen oikeus kärsimyskorvaukseen päätetään palauttaa rikosvahinkolakiin, Valtiokonttori pitää korvausensaajien jakamista kahteen eri korvausluokkaan perusteluna ja korvaustoimintaa sujuvoittavana ratkaisuna. Ehdotettujen enimmäiskorvausten määrät ovat Valtiokonttorin näkemyksen mukaan linjassa sen tavoitteen kanssa, että läheiselle maksettavan kärsimyskorvauksen ei tulisi olla suurempi kuin rikoksen uhrille maksettavan kärsimyskorvauksen enimmäismäärän.

4. Kärsimyskorvauksen enimmäismäärät sekä ihmiskaupan uhrien ja panttivangiksi ottamisen uhrien siirto alimmasta korvausluokasta samaan luokkaan seksuaalirikoksen uhrien kanssa (9 § 2 mom.)

Loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä suoritettavan korvauksen enimmäismäärät ovat työryhmämietinnössä esitetyn tavoin jääneet jälkeen vahingonkorvauslain nojalla tuomittujen korvausten tasosta. Tästä syystä Valtiokonttori kannattaa ehdotettuja enimmäiskorvausmäärien korotuksia. Jotta enimmäiskorvausten määrät olisivat nykyistä paremmin linjassa eri rikosten

törkeysasteen kanssa, Valtiokonttori pitää myös perusteltuna enimmäiskorvausmäärien porrastamista esitetyin tavoin.

5. Saman vahinkotapahtuman perusteella suoritettavan korvauksen enimmäismäärä (10 § 1 mom.)

Rikosvahinkolain nojalla samasta vahinkotapahtuman perusteella maksettavan korvauksen enimmäismäärä täyttyy vuosittain vain muutamassa vahinkotapahtumassa. Näissä vahingoissa uhrille aiheutuneet vammat ovat olleet poikkeuksellisen vakavia ja aiheuttavat huomattavaa haittaa. Tästä syystä saman vahinkotapahtuman johdosta suoritettavan enimmäiskorvausmäärän korottamista voidaan pitää tarkoituksenmukaisena.

6. Perusvähennyksen korvaaminen alimmalla maksettavalla korvauksella (20 §)

Valtiokonttori pitää perusvähennyksestä luopumista perusteltuna. Hallinnollisten kustannusten rajoittamiseksi Valtiokonttori pitää kuitenkin tärkeänä, että maksettavalla korvauksella on alaraja, jonka alle jääviä korvauksia ei makseta. Valtiokonttori katsoo, että vähimmäiskorvausmäärän tulee olla vähintään muistiossa ehdotettu 100 euroa.

7. Maksusitoumus terapiaan (28 § 2mom.)

Valtiokonttori pitää perusteltuna mietinnössä ehdotettua maksusitoumusmenettelyä, jossa maksusitoumus voitaisiin myöntää vain, jos rikosvahinkolaissa korvausasian ratkaisemiselle asetetut edellytykset täyttyvät.

8. Valtiokonttorin päätöksen itseoikaisu (38 § 1 j1 3 mom. sekä 38 a §)

Valtiokonttori pitää tarkoituksenmukaisena ehdotusta, jolla muutoksenhakua ehdotetaan muutettavaksi siten, että Valtiokonttori saisi mahdollisuuden itseoikaisuun ennen vastineen toimittamista vakuutusoikeuteen. Valtiokonttori voisi itseoikaisumenettelyssä oikaista selkeästi virheelliset tai puutteelliseen selvitykseen perustuneet ratkaisut siirtämättä niitä vakuutusoikeudelle. Näin päästäisiin yksinkertaisemmin ja nopeammin samaan lopputulokseen kuin lainvoimaisen päätöksen purkamisella ja uuden, myönteisen päätöksen antamisella. Itseoikaisu koskeva säännös mahdollistaisi myös automatiikan käyttämisen rikosvahinkojen päätöksenteossa.

9. Valtiokonttorin tiedonsaantioikeuden laajentaminen (47 §)

Valtiokonttori katsoo sen tiedonsaantioikeuksien laajentamisen olevan korvaustoiminnan kannalta välttämätöntä. Riittävät tiedonsaantioikeudet sujuvoittavat korvausten käsittelyä sekä helpottavat korvauksen hakijan asemaa, koska Valtiokonttori voisi huolehtia asian ratkaisemiseksi tarvittavien selvitysten hankkimisesta.

Valtiokonttori esittää, että tiedonsaantioikeutta koskevan ehdotetun 47 §:n 1 momentin 1 kohtaan lisätään Valtiokonttorille oikeus saada asiakirjat ja tiedot myös Ahvenanmaan maakunnassa väestötietojen ylläpidosta vastaavalta Ahvenanmaan valtionvirastolta. Lisäksi Valtiokonttori ehdottaa, että saman lainkohdan 2 kohtaan lisätään selvyyden vuoksi Valtiokonttorille oikeus saada korvaukseen oikeutetun työsuhteiden lisäksi tiedot hänen virkasuhteistaan.

10. Muuta

Valtiokonttori on osallistunut mietinnön valmisteluun työryhmän jäsenenä.

11. Vaikutusarvioinnit

Oikeusministeriö pyytää kiinnittämään lausunnossa huomiota erityisesti vaikutusarviointeihin.

Työryhmämietinnön mukaan rikosvahinkolakiin esitetyistä muutoksista aiheutuisi valtiolle kokonaisuudessaan arviolta jopa 3,9 miljoonaa euron vuosittainen lisämeno. Menon lisäys aiheutuisi suurelta osin surmansa saaneen läheiselle suoritettavasta kärsimyskorvauksesta. Valtiokonttori jättää ehdotuksen jatkovalmistelussa harkittavaksi, onko tätä menonlisäystä pidettävä tarkoituksenmukaisena ottaen huomioon, että rikosvahinkojen korvausjärjestelmän ensisijaisena tarkoituksena on rikoksen välittömälle uhrille aiheutuneiden vahinkojen korvaaminen.

Rikosvahinkolakiin ehdotetut muutokset tulevat mietinnössä esitetyin tavoin lisäämään Valtiokonttorissa käsiteltävien rikosvahinkohakemusten määrää. Muutosten toteutuessa on välttämätöntä varmistaa Valtiokonttorille riittävät henkilöresurssit rikosvahinkoasioiden käsittelyyn sekä huomioida menon lisäys täysimääräisesti korvausmäärärahasa. Lisäksi Valtiokonttorille osoitettavissa määrärahoissa tulee huomioida ehdotuksen edellyttämistä tietojärjestelmämuutoksista aiheutuvat kustannukset. Koska esitettyjen muutosten vaikutuksia Valtiokonttorin toimintaan on vaikea arvioida tarkasti etukäteen, tulee muutosten vaikutuksia seurata.

Järveläinen Katja
Valtiokonttori